CLEMENTZ, Johann Gottlieb, baltisaksa suhkrutööstur ja kaupmees, sünd. 13. X 1778 vkj. Tallinnas lihuniku pojana, asutas 1812, mil mandrisulu ajal valitsus hakkas õhutama omatööstuse rajamist, Tallinna ligidale Strietberg'ile ehk praegusele Suhkrumäele (nimetatud ka Marienberg'iks) suhkru rafineerimise vabriku; see töötas ümber väljast, peamiselt Ameerikast imporditud toorsuhkrut, milleks valitsus andis tollisoodustusi. A-l 1818 saatis vabrik müügile 27 055 puuda suhkrut ja 6960 puuda siirupit, mis enamasti leidis turgu Peterburis ja Moskvas. 1820 nimetatakse C-i suhkruvabrikut ainsaks suuremaks tööstusettevõtteks Tallinnas. 1832 müüs C. suhkruvabriku, mis varsti pärast seda oma tegevuse lõpetas, 100 000 bankorubla eest P. I. Ponomarev'ile ja ostis Kolu mõisa Järvamaal; surn. 10. IV 1856 vkj. Peterburis.

R. Kenkman, Suhkrutööstusest Tallinnas möödunud sajandil („Linnad ja alevid" 1933, nr. 7/8); TLA-i andmed. *R. K-a.*

CLODT (Claudius, Clodius), Jo(b)st (Justus, Jodocus), Tallinna sündik, diplomaat, sünd. 1517 Tallinnas Vestfaali päritoluga Rolef C-i pojana. Õppinud mitmes Saksa ülikoolis, pöördus C. 1543 tagasi Liivimaale, kus ta peatselt (enne 1550) määrati Tallinna sündikuks, kellena töötas käsikäes kohaliku komtuuriga ordu huvides ning sai 1552 ordult sellele osutatud teenete eest lääniks Valkla mõisa; ta esines esmakordselt diplomaatilisel alal Volmari maapäeval 1558 ja pidas s. a. Venega läbirääkimisi. C. kaldus sellest ajast üha enam Gotthard Kettler'i (vt.) mõju alla, pooldades Poola orientatsiooni. Astunud välja Taani kun. Kristian III (vt. *Suppl.*) juurde lähetatud saatkonna liikmena Tallinna lossi üleandmise kasuks Taanile (sept-s 1558), muutus ta vastuvõetamatuks Rootsi orientatsiooniga elementidele. Sügisel 1560 Vilnos C-i ja Poola palatiini vahel toimunud läbirääkimiste ajal kasvas Tallinnas rootsisõbralik meeleolu Matthäus Friesner'i (vt. *Suppl.*) juhtimisel. Lossi üleandmise järel rootslasile (1561) siirdus C. täiesti Kettler'i teenistusse; ta toimis esialgu salanõunikuna, kantslerina ja sai hiljemini (1566) Poola riigisekretäriks välisasjade alal, viibis saadikuna Rootsis 1568—70 ja võttis osa Stettini rahu sõlmimisest 1570; surn. 1572 Riias. — C-i korduvad katsed võita Tallinna Poolale kuuluva Liivimaa külge jäid tagajärjetuks. C. kuulub Vana-Liivimaa iseseisvuse laostumise aja kõikuvate seisukohtadega isikute hulka. Kui ta võibolla mõtles, et Läänemere probleemi võiks lahendada Poola-Rootsi-Taani liit, siis selles suunas pole ta tegevus tõeliselt olnud tagajärjekas.

E. v. Nottbeck u. W. Neumann, Geschichte und Kunstdenkmäler der Stadt Reval (1904), lk. 51 jj.; W. Greiffenhagen, Jost Clodt als Staatsmann und Diplomat (BM. XXXVI, 1889); S. Arnell, Die Auflösung des livländischen Ordensstaates (1937), lk. 28, 37 jj.; TLA-st, ERüA-st ERKA-s jm. saadud andmed. *O. G.; J. O.*

COSACK, Harald Hugo, balti-saksa ajaloolane, sünd. 24. XI 1880 vkj. Pärnus gümnaasiumiõpetaja pojana, lõpetas 1898 Pärnu gümnaasiumi, õppis 1899—1902 Tartu ülikoolis keemiat, seejärel õigusteadust ja omandas 1903 Peterburis saksa keele ülemõpetaja kutse. C. toimis pärast seda Taškent'is ülemõpetajana, õppis 1909—14 Berliini ülikoolis ajalugu ja slavistikat ja omandas 1922 dr. phil. astme; ta oli 1915—20 Berliinis Saksa Ida-instituudi vene osakonna juhataja ja 1924—30 Breslaus Ida-Euroopa instituudi assistent; elab a-st 1931 Berliinis. — C. on käsitelnud Vana-Liivimaa välispoliitilist ajalugu XV s. teisel poolel ja avaldanud uurimused „Zur auswärtigen Politik des Ordensmeisters Wolthus von Herse" (Hansische Geschichtsblätter XXI, München ja Leipzig, 1915), „Zur Geschichte der auswärtigen Verwicklungen des Ordens in Livland 1478—1483" (Baltische Studien zur Archäologie und Geschichte, Berliin, 1914), milles ta esitab uusi vaatekohti Moskva-Pihkva võimude ja Vana-Liivimaa, samuti Poola-Leedu ja Liivimaa vahekorra kohta. Üksikasjalisemalt käsitleb C. Vana-Liivimaa ja Vene suhet uurimuses „Livland und Russland zur Zeit des Ordensmeisters Johann Freitag" (Hansische Geschichtsblätter, XXVIII, 1923; XXX, 1925; XXXI, 1926).

Alb. Curonorum (1932) jm. saadud andmed. *H. S.; J. O.*

COWAN, Walter Henry, sir, Briti admiral, sünd. 11. VI 1871 ukj. Breconshire's Crickhowell'is; teenides meriväes tegi ta kaasa laevastikuretke ms. Niilusel 1898 ja oli 1901—10 lord F. S. Roberts'i adjutant. Maailmasõja ajal võttis C. osa